

Advies voor richtlijnen voor
het milieueffectrapport
woningbouwlocaties Drielanden-zuid en
Drielanden-west te Harderwijk

9 december 1998

985-41

ISBN 90-421-0478-3
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

commissie voor de milieueffectrapportage

Burgermeester en wethouders van Harderwijk
Postbus 149
3840 AC HARDERWIJK

uw kenmerk
SO

uw brief
12 oktober 1998

ons kenmerk
U759-98/Pi/nm/985-42

onderwerp
Advies voor richtlijnen voor het
milieueffectrapport Woningbouwlocaties
Drielanden-zuid en Drielanden-west te
Harderwijk

doorkiesnummer
(030) 234 76 34

Utrecht,
9 december 1998

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over de woningbouwlocaties Drielanden-zuid en Drielanden-west.

Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag te zijner tijd de vastgestelde richtlijnen krijgt toegestuurd.

dr. D.K.J. Tommel
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Woningbouwlocaties Drielanden-zuid en
Drielanden-west te Harderwijk

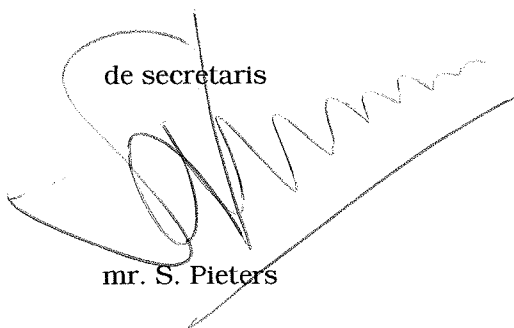
Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Woningbouwlocaties Drielanden-zuid en Drielanden-west te Harderwijk

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieueffectrapport
Woningbouwlocaties Drielanden-zuid en Drielanden-west te Harderwijk,

uitgebracht aan de gemeenteraad van Harderwijk door de Commissie voor de milieueffectrap-
portage; namens deze,

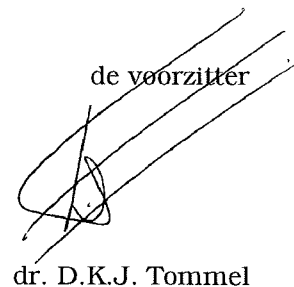
de werkgroep m.e.r. Woningbouwlocaties Drielanden-zuid en Drielanden-west
te Harderwijk,

de secretaris

mr. S. Pieters

de voorzitter

dr. D.K.J. Tommel

Utrecht, 9 december 1998

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Hoofdpunten van het advies	1
1. Inleiding	3
2. Probleemstelling, doel en besluitvorming	4
2.1 Probleemstelling	4
2.2 Doel	5
3. Besluitvorming	7
4. Voorgenomen activiteit en alternatieven	8
4.1 Algemeen	8
4.2 Alternatieven	8
4.2.1 Inrichtingsvariant	9
4.2.2 Te stellen randvoorwaarden Duurzaam Bouwen (DuBo)	9
4.3 Nulalternatief	10
4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief	11
5. Bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling	12
5.1 Water en bodem	13
5.2 Natuur en landschap	13
5.3 Verkeer en vervoer	14
6. Gevolgen voor het milieu	14
6.1 Water en bodem	14
6.2 Natuur en landschap	15
6.3 Verkeer en vervoer	15
6.4 Woon- en leefmilieu	15
7. Vergelijking van alternatieven	17
8. Leemten in kennis en Evaluatieprogramma	17
9. Vorm en presentatie	19
10. Samenvatting van het MER	19

Bijlagen

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 12 oktober 1998, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in de Stadsomroeper d.d. 7 oktober 1998
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De gemeente Harderwijk heeft het voornemen om, uitgaande van de *Ontwikkelingsvisie Harderwijk (maart 1998)*, de woningbouwlocaties Drielanden-zuid (ongeveer 900 woningen) en Drielanden-west (ongeveer 1.700 woningen) te gaan ontwikkelen.

Van gemeentewege wordt uitgegaan van een hoog ambitieniveau, zowel qua stedenbouwkundig ontwerp als qua milieueisen. Mede gezien het hoge ambitieniveau is het van belang dat de milieueisen en -randvoorwaarden helder in het MER worden geformuleerd, zodat gemeente, particulieren en ontwikkelaars/bouwers eenzelfde beeld voor ogen hebben van de gewenste toekomstige milieukwaliteit en deze in een gemeenschappelijke inspanning tot stand kunnen en zullen brengen.

De Commissie is van mening dat in het MER als algemeen uitgangspunt van het concept van Duurzame Stadsontwikkeling moet worden uitgegaan waarbij, mede gezien de ligging van de bouwlocaties aan de voet van het Veluwe massief, vooral rekening moet worden gehouden met de volgende invalshoeken:

- Water en bodem: een geohydrologische systeembeschrijving moet inzicht geven in de huidige hydrologische situatie in het plangebied, maar ook in de omgeving van het plangebied. Deze systeembeschrijving moet worden aangevuld met een kwantitatieve uitwerking van de effecten van de inrichting van het plangebied op de waterhuishouding in het plangebied en in de omgeving.
- Natuur en Landschap: bestaande natuurwaarden moeten worden ingepast in het plangebied. Mogelijkheden voor inpassing van (kleinschalige) natuurontwikkeling in de wijk moeten optimaal worden benut. Het MER moet duidelijk aangeven welke doeltypen worden nagestreefd en op welke wijze deze gerealiseerd zullen gaan worden.
- Duurzaam Bouwen: de tot nu toe vastgelegde DuBo-afspraken vormen een eerste aanzet. In het MER moeten duidelijke en concrete doelen en maatregelen worden geformuleerd, waarbij zowel het nationale pakket Nieuwbouw, alsmede de DuBo-eisen die gesteld worden om in aanmerking te komen voor Groene Financiering als ijkpunten moeten worden genomen.
- Verkeer en Vervoer: het dilemma van het verkeer en vervoersysteem: een goede bereikbaarheid versus een optimaal woon- en leefklimaat in de wijk en de directe omgeving en het streven de groei van de automobilititeit te beperken.

In het bijzonder dient aandacht besteed te worden aan de inrichtingsvariant met betrekking tot de Groene Zoomweg. Een zorgvuldige afweging, op basis van milieuargumenten, dient in het MER op dit onderdeel gemaakt te worden.

1. INLEIDING

De gemeente Harderwijk is bezig om een bestemmingsplan voor te bereiden voor de woningbouwlocatie Drielanden-zuid. Op de langere termijn bestaat het voornemen om ook de woningbouwlocatie Drielanden-west tot ontwikkeling te brengen. In totaal gaat het hierbij om 2.600 nieuw te bouwen woningen. Op grond van het Besluit milieueffectrapportage (m.e.r.) 1994, bijlage C, activiteit 11, is dit voornemen m.e.r.-plichtig.

Bij brief van 12 oktober 1998^{1]} is de Commissie voor de m.e.r. door het college van B&W van de gemeente Harderwijk in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over het op te stellen milieueffectrapport (MER). De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in De Stadsomroeper (een lokaal huis-aan-huis blad) van 7 oktober 1998^{2]}.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.^{3]}. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

Bij de opstelling van haar advies heeft de Commissie rekening gehouden met de adviezen, commentaren en opmerkingen^{4]}, die zij in afschrift van het bevoegd gezag heeft ontvangen.

Alhoewel de Commissie m.e.r. onder de indruk was van het enthousiasme en de kundigheid waarmee de plannen werden toegelicht, biedt de Startnotitie op een aantal punten te weinig houvast. Reden waarom de Commissie in deze richtlijnen zekerheidshalve relatief uitvoerig ingaat op een aantal specifieke milieuaspecten.

1 Zie bijlage 1.
2 Zie bijlage 2.
3 De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.
4 Bijlage 4 geeft een lijst van deze reacties.

2. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieueffectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

2.1 Probleemstelling

In een probleemstelling moet worden beschreven voor welke (bestaande en/of toekomstige) knelpunten het voornemen een oplossing moet bieden.

In de startnotitie wordt gemeld dat het woningtekort in Harderwijk sinds 1980 steeds verder is toegenomen. Vanwege de regionale taakstelling voor de gemeente Harderwijk, die in het Streekplan van de provincie Gelderland is opgenomen, moet de woningvoorraad tot 2005 ieder jaar met tenminste 350 woningen toenemen. Voor de periode van 2005 tot 2015 wordt uitgegaan van in ieder geval 300 woningen per jaar.

Voor de uitbreiding van de woningbouw is het gebied ten zuiden van de huidige kern aangewezen als "nader te bepalen". De gemeente Harderwijk voorziet met deze uitbreiding ook in (een deel van) de woningbehoefte van de gemeente Ermelo.

In het MER moet een toelichting gegeven worden op de keuze voor deze locatie. Waarom is voor deze locatie gekozen en welke milieuargumenten hebben daarbij een rol gespeeld⁵⁾?

Uitgaande van de situatie in en rondom het plangebied en de informatie die tijdens het locatiebezoek is gegeven, acht de Commissie de volgende thema's voor het MER het meest belangrijk. Deze thema's dienen structuur te geven aan de inhoud van het MER, in het bijzonder bij het ontwikkelen van de alternatieven.

- **Ontzien van belangrijke milieukwaliteiten in het bijzonder water, in en buiten het plangebied:** de bouwlocaties liggen aan de voet van het Veluwe-massief. Met name de Veluwe is één van de gebieden die worden bedreigt door verdroging als gevolg van versnelde wateronttrekking en drooglegging van lager gelegen gebieden grenzend aan dit massief.
De Commissie acht, gezien de in het geding zijnde belangen, een duurzame aanpak in de Drielanden en wijdere omgeving van groot belang.
- **Ontzien van belangrijke milieukwaliteiten in het bijzonder landschap en natuur, in het plangebied en in de (wijdere) omgeving daarvan:** aan-

5 Zie hiertoe ook bijlage 4, inspraakreactie nummer 2.

gezien de waterhuishouding een belangrijke determinant is van het huidige landschap en de bijbehorende natuur, moet in de probleemstelling ook duidelijk worden omschreven hoe negatieve effecten op landschap en natuur, als gevolg van veranderingen in het waterhuishoudkundige stelsel, kunnen worden voorkomen dan wel beperkt kunnen worden.

- **Ontwikkelen van een hoofdstructuur voor bebouwing en ontsluiting die recht doet aan de structuur van water en groen en voldoende ruimte en aanknopingspunten biedt om de overige milieuambities te realiseren:** hierbij kan gedacht worden aan het integreren van de stad en de nieuwbouwwijken met het water, het landschap en de natuur in de omgeving.
- **Ontwikkelen van een structuur van de bebouwing en de infrastructuur die een optimaal gebruik van milieuvriendelijke vervoerwijzen bevordert, de hinder van verkeer minimaliseert en voorziet in een voldoende bereikbaarheid van de wijk:** hierbij kan gedacht worden aan het promoten/bevoordelen van het langzaam verkeer; de gelijktijdige aanleg van kwalitatief hoogwaardig openbaar vervoer met de eerste woningen die opgeleverd worden; het voorkomen van (onaanvaardbare) geluidsoverlast, luchtverontreiniging of veiligheidsrisico's in de woon- en werkgebieden ten minste conform de daarvoor geldende normen en waarden.

2.2 Doel

Uit de probleemstelling moet een concrete en duidelijke omschrijving van het doel (of de doelen) worden afgeleid. Daarbij moeten ook de doelen ten aanzien van milieubescherming en -verbetering worden aangegeven. Doelen moeten zodanig worden beschreven, dat ze kunnen dienen voor de afbakening van te beschrijven alternatieven.

Uit de startnotitie blijkt dat het doel van de gemeente Harderwijk is het realiseren van ongeveer 900 woningen in Drielanden-zuid en op termijn 1.700 woningen op de locatie Drielanden-west. Deze woningen zullen worden gerealiseerd in de periode van 2000 tot ongeveer 2015/2020.

Met het oog op het volwaardig meewegen van het milieubelang in de besluitvorming moet aangegeven worden welke ruimte de gestelde doelen laten voor het ontwikkelen van inrichtingsalternatieven die gunstig zijn voor het milieu.

Daarom dienen ook doelen geformuleerd te worden met betrekking tot:

- **Water en bodem:** de waterhuishouding in het gebied kan grote invloed hebben op natuur en landschap in het plangebied en de wijde omgeving. Daarom zijn concrete doelstellingen gewenst op het gebied van de waterhuishouding en in het bijzonder met betrekking tot de kwel in relatie tot natuurwaarden in dit gebied.

- **Natuur en landschap:** doelen dienen geformuleerd te worden met betrekking tot:
 - inpassing van de nieuwe woonwijk en de bijbehorende infrastructuur in de bestaande natuur en het landschap;
 - het integreren van bestaande waardevolle landschaps- en natuurelementen in het plangebied in de nieuwe wijk;
 - welke maximale invloed van de wijk op natuur en landschap in de wijde omgeving (met name het Veluws massief) wordt nagestreefd;
 - doelstellingen voor compensatie en mitigatie van als verloren te beschouwen natuur- en landschapswaarden^{6]}.

- **Duurzaam Bouwen:** de tot nu toe vastgelegde Duurzaam Bouwen (DuBo)-afspraken vormen een eerste, tamelijk vrijblijvende aanzet. In het MER moeten duidelijke en concrete doelen worden geformuleerd, waarbij het nationale pakket Nieuwbouw, alsmede de DuBo-eisen die gesteld worden om in aanmerking te komen voor Groene Financiering als ijkpunten moeten worden genomen^{7]}.

- **Verkeer en vervoer:** in het MER dienen doelstellingen te worden geformuleerd voor de kwaliteit van de bereikbaarheid met de verschillende (milieuvriendelijke) vervoerwijzen, de kwaliteit van de woonomgeving met name ten aanzien van de kwaliteitsnormering voor geluidhinder en barrièrewerking van de infrastructuur^{8]}. Tevens dienen doelen gesteld te worden ten aanzien van de maximaal aanvaardbare automobilititeit, de afstemming van het te verwachten mobiliteitspatroon van bewoners van woningen uit een bepaalde sector op de specifieke bereikbaarheids situatie. Bij dat laatste kan een ruimtelijke verdeling ten aanzien van de hoofdontsluiting over de weg en de hoofdontsluiting voor fiets en openbaar vervoer (voorstadhalte) van belang zijn.

Het principe 'rood voor groen/blauw'^{9]} moet in beide bouwlocaties optimaal ten uitvoer worden gebracht.

De te ontwikkelen bebouwings- en ontsluitingsstructuur moet voldoende aanknopingspunten bieden om de ambities inzake mobiliteitsbeheersing (modal split) en Duurzaam Bouwen (DuBo) te realiseren. Te overwegen is om lopende het bouwproces op basis van de ervaringen en met het voortschrijden van de technologische vernieuwing, de DuBo-eisen te herijken en waar mogelijk tijdens

-
- 6 Mogelijkheden voor natuurontwikkeling en ideeën voor een praktische invulling staan beschreven in het *Handboek natuurontwikkeling*, Londo 1997; alsmede ten aanzien van het stimuleren van biodiversiteit: *Biodiversiteit*, Johan van Zoest, KNNV.
- 7 Zie hiertoe ook pagina 17 van de Ontwikkelingsvisie. De daar genoemde mogelijkheden zouden in concrete verplichtingen vertaald moeten worden en deel moeten uitmaken van het Programma van Eisen waaraan ontwikkelaars en bouwers zich hebben te houden.
- 8 Ten aanzien van geluid zou men gebruik kunnen maken van de door het ministerie van VROM in het rapport 'Geluid, geur en milieukwaliteit' uit de publicatierreeks 'Verstoring' beschreven Milieu Kwaliteits Maat (MKM). Bekeken zou kunnen worden in hoeverre de initiatiefnemer kan streven naar de beoordeling MKM 'goed'.
- 9 'Rood voor groen' betekent in feite dat de kavelopbrengsten (rood = woningen, kantoren e.d.) mede ingezet worden om de ecologische en landschappelijke (groene) structuur van de wijk te financieren en daarmee een goede overgang naar het omringende landschap te waarborgen.

het realiseringproces op een hoger niveau te brengen¹⁰]. Daarvoor zal ruimte gecreëerd moeten worden in de te sluiten samenwerkings- en realiseringcontracten.

3. BESLUITVORMING

Genomen besluiten

Kort moet worden aangegeven welke randvoorwaarden en uitgangspunten (ruimtelijke beperkingen, grenswaarden emissies e.d.) gelden bij dit voornemen. Hierbij dient te worden verwezen naar de beleidsnota's, (ontwerp-)plannen en wetten, waarin deze zijn of worden vastgelegd. Aangegeven moet worden of er in (de omgeving van) het studiegebied gebieden liggen, die op grond van milieuaspecten een speciale status in het beleid hebben of krijgen. De consequenties hiervan voor de ontwikkeling van alternatieven moeten eveneens worden aangegeven.

Tevens moet beschreven worden welke maatstaven voor de afweging van alternatieven¹¹] (bijvoorbeeld grens- en streefwaarden) aan het milieubeleid worden ontleend.

Te nemen besluiten

Het MER dient aan te geven dat het is opgesteld voor het ontwerp-bestemmingsplan, dat zal worden vastgesteld door de gemeenteraad van Harderwijk, die in deze procedure optreedt als het Bevoegd Gezag.

Aangegeven moet worden welke informatie uit het MER gebruikt wordt voor het (uit te werken) bestemmingsplan Drielanden-zuid en hoe deze daarin wordt opgenomen (plankaart, voorschriften, toelichting); en welke informatie benut wordt voor de verdere planuitwerking en hoe die wordt vastgelegd (uitwerkingsregels, evaluatieprogramma m.e.r.).

Ditzelfde dient te gebeuren met betrekking tot Drielanden-west, maar dan globaler, waarbij vooral aangegeven dient te worden hoe de evaluatiegegevens van Drielanden-zuid gebruikt zullen worden voor het (verbeterde) voorstel voor Drielanden-west.

Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tot slot moeten de besluiten worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren en op basis van welke (aanvullende) informatie.

10 Zie hiertoe ook hoofdstuk 7 Evaluatieprogramma en Leemten in kennis.

11 Zie ook hoofdstuk 7 van dit advies.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *“een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen.”*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

“Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt.”

4.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit - het bouwen van 900 woningen in Drielanden-zuid en 1.700 woningen in Drielanden-west - en de alternatieven moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. Het kan zinvol zijn om deze beschrijving te baseren op deelactiviteiten (bouw woningen, bouw voorzieningen, aanleg verkeersinfrastructuur, aanleg Groene Zoom, aanleg Blauwe Long). Ook bij het zoeken naar alternatieven kan het zinvol zijn uit te gaan van een analyse van de voorgenomen activiteit in deelactiviteiten.

Verder verdient het aanbeveling om onderscheid te maken tussen activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (inrichting/aanleg) en de gebruiksfase (gebruik en beheer).

Preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen

Bij elk alternatief moet worden aangegeven welke preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen worden getroffen¹²].

4.2 Alternatieven

De Commissie stelt voor om drie alternatieven uit te werken. Eén (minimum) alternatief, waarin de gemeente op basis van de huidige state-of-the-art de wijk opzet en inricht.

In het tweede alternatief - het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) - probeert de gemeente alle mogelijkheden in te zetten om een zo goed mogelijke bescherming van het milieu te bereiken.

Daarna moet in het MER, op basis van deze twee uiterste alternatieven, een derde alternatief worden uitgewerkt, dat als **voorkeursalternatief** geldt en waarin zo goed mogelijk rekening wordt gehouden met zowel de haalbaarheid als het milieu.

12 De Commissie heeft de indruk dat het SGR niet direct op deze activiteit van toepassing is, maar mocht de activiteit effecten hebben in één of meerdere gevoelige gebieden zoals aangeduid in het Structuurschema Groene Ruimte, dan geldt het compensatiebeginsel.

4.2.1 Inrichtingsvariant

De Commissie heeft met belangstelling kennis genomen van de plannen om ten zuiden van de nieuwe bouwlocatie een regionale verbindende weg aan te leggen (de Groene Zoomweg) en heeft waardering voor de wijze waarop getracht wordt om deze weg in het bestaande landschap in te passen. Toch is de Commissie van mening dat, naast voordelen, aan deze weg ook de nodige nadelen - met name op het gebied van milieu - kunnen kleven. Daarom stelt de Commissie voor om ten aanzien van de ontsluiting tenminste één inrichtingsvariant per alternatief uit te werken, waarin de Groene Zoomweg wordt vervangen door een parallelweg langs de A28. De Commissie is tot deze aanbeveling gekomen op grond van het gegeven dat de Groene Zoomweg, ondanks de landschappelijke inpassing, toch moet worden gezien als een zwaar stuk weg-infrastructuur, welke is ontworpen voor het verwerken van ruim 14.000 motorvoertuigen per dag. Het gaat bij deze uitwerking met name om de inschatting van de mogelijke milieueffecten en om aan te geven in welke mate deze milieueffecten (nog) beïnvloed kunnen worden¹³].

4.2.2 Te stellen randvoorwaarden Duurzaam Bouwen (DuBo)

Diverse milieu- en duurzaamheidsambities zullen pas in de verdere uitwerking concreet vorm kunnen krijgen. Voor het bestemmingsplan Drielanden-zuid, waarin de ruimtelijke hoofdstructuur zal worden vastgelegd, moet vooral worden nagegaan hoe de realisering ervan de milieu- en duurzaamheidsambities

-
- 13 De aanleg van de Groene Zoomweg, zoals gepland, kan de volgende nadelige gevolgen hebben voor milieu en leefbaarheid in Drielanden en omgeving:
- de wijk Drielanden wordt, na aanleg van de Groene Zoomweg, geheel omringd door zware infrastructuur, hetgeen een barrièrewerking met zich meebrengt voor de bewoners van de wijk;
 - de woonkwaliteit van de bewoners aan de zuidkant van Drielanden zou door het niet-aanleggen van de Groene Zoomweg fors kunnen verbeteren, onder andere door het vrije uitzicht op het natuurlijke landschap van de dekzandrug, een vrije en 'prettige' doorgang naar het buitengebied en een hogere MKM-(Milieu Kwaliteits Maat)-score;
 - de Groene Zoom als duurzame buffer tussen Harderwijk en Ermelo (zie Ontwikkelingsvisie Harderwijk, pagina 63) biedt goede mogelijkheden voor compensatie van natuurwaarden, die verloren zullen gaan door de aanleg van de nieuwe woonwijk Drielanden. Door aanleg van de Groene Zoomweg in deze duurzame buffer worden de mogelijkheden voor het ontwikkelen van nieuwe natuur verminderd en wordt zelfs een extra barrière gecreëerd. Voor fauna zal de Groene Zoomweg een barrière vormen tussen de nieuwe woonwijk en het gebied ten zuiden van de weg. Juist voor diverse beschermde diersoorten, zoals bijvoorbeeld de egel, kunnen de tuinen van de buitenwijken van Drielanden van belang zijn. De Groene Zoomweg leidt tot verkleining van biotoop en tot slachtoffers onder de fauna;
 - de aanleg van de weg leidt tot een verslechtering van de woon- en leefkwaliteit en de recreatieve waarde van het gebied in de Groene Zoom, omdat aan de zuidzijde van de Groene Zoomweg geen geluidsschermen zijn voorzien en de geluidsschermen aan de noordzijde zouden kunnen leiden tot een extra geluidsbelasting aan de zuidzijde.
- Door de weg niet ten zuiden maar ten noorden van Drielanden - geheel parallel aan de A28 - te plannen, kan de weg verkeerstechnisch de meeste functies behouden, zal de geluidsbelasting grotendeels wegvallen in het bestaande lawaai van de A28 en wordt het barrière probleem geheel opgelost. Tevens biedt dit de kans bijzonder hoogwaardige woonmilieus aan met name de zuidkant van Drielanden te creëren en om van de Groene Zoom ook daadwerkelijk een duurzame ecologische buffer te maken, zoals voorgesteld in de *Ontwikkelingsvisie Harderwijk*. Nadeel van een dergelijke oplossing is dat het wijkverkeer uit Drielanden voor een groter deel de wegen aan de noordzijde van Drielanden zal belasten. Dit probleem kan bijvoorbeeld worden ondervangen door woningen met een te verwachten hoog automobilitetsprofiel vooral aan de noordzijde te concentreren. Met name in het MMA moet hieraan de nodige aandacht besteed worden.

niet belemmert en zo mogelijk reeds bevordert. De Commissie adviseert dat alternatieven op de volgende punten worden getoetst:

- **energie** (opties voor het meer optimaal benutten van conventionele energie met een zo gunstig mogelijke energie prestatienorm voor een locatie (EPL), alsmede toekomstige duurzame energieproductie en -levering en duurzame bronnen op het schaalniveau van wijk en woning);
- **grond** (benodigde hoeveelheid grond voor bouwrijp maken, hergebruik van ontgraven en - eventueel - te reinigen grond);
- **ecologische inrichting** en -beheer van groengebieden, oevers en verbindingzones;
- **waterhuishouding**:
 - ecologische functie van het oppervlakte water (met name de beken) via een zelfregulerend watersysteem en integraal waterbeheer;
 - opties voor peilbeheer (voor het zo hoog mogelijk houden van het grondwaterpeil, waarbij gedacht kan worden aan kruipruimteloos bouwen);
 - (gescheiden) benutting en berging van hemelwater en kwelwater, retentie en recycling;
- maatregelen ter beperking van de automobilititeit: parkeerregiem, autovrije, -arme en -luwe buurten, onderlinge afstemming van bereikbaarheidsprofiel en mobiliteitsprofiel per buurt, reistijdverhouding fiets en openbaar vervoer versus auto in voordeel van fiets en openbaar vervoer laten uitwerken, zoals (sociaal) veilige fietsroutes en aparte busbanen.

Deze verkenning zal tevens leiden tot aandachtspunten voor de verdere planuitwerking. Dat geldt daarnaast voor de onderstaande punten, die naar het oordeel van de Commissie bij de besluitvorming over de ruimtelijke hoofdstructuur nog niet aan de orde zijn, maar al wel in het MER kunnen worden onderzocht:

- **afval** (ruimtereservering voor inzameling van gescheiden afval, ondergrondse opslag, scheiding van fracties);
- opties voor **duurzame watervoorziening** van woningen (bijvoorbeeld regenwater voor toiletspoeling en het sproeien van de tuin);
- **materiaalgebruik** (opties voor duurzame materiaalkeuze voor woningbouw, infrastructuur en civiele werken).

4.3 Nulalternatief

Naar de mening van de Commissie is er geen reëel nulalternatief, omdat het doel van de voorgenomen activiteit niet gerealiseerd kan worden zonder deze activiteit te laten plaatsvinden. Volstaan kan worden met het beschrijven van de huidige milieusituatie, inclusief de autonome ontwikkeling¹⁴. Milieugevolgen van alternatieven moeten concreet worden gemaakt door vergelijking met deze referentie.

14 Zie ook hiertoe Hoofdstuk 4.

4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) moet:

- realistisch zijn, dat wil zeggen het moet voldoen aan de doelstellingen van de initiatiefnemer, alsmede binnen zijn of haar competentie liggen;
- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu.

De Commissie adviseert bij het ontwikkelen van het MMA een 'actieve' aanpak te volgen. Hiermee wordt bedoeld, dat toepassing van de beste bestaande mogelijkheden voor milieubescherming en -verbetering bij de ontwikkeling van dit alternatief als uitgangspunt wordt genomen. De hierna volgende bouwstenen kunnen daarbij van dienst zijn:

• **Bouwstenen water en bodem**

Bij de uitwerking van het MMA dient maximaal ingezet te worden op een voorkomen van een verdere c.q. te grote verdroging van het plangebied en zijn (wijdere) omgeving. Met name wordt aandacht gevraagd voor voorzieningen om verdere verdroging van het nabij gelegen Veluwe massief tegen te gaan respectievelijk te minimaliseren en zo mogelijk te mitigeren. Daarbij kunnen de volgende elementen van belang zijn:

- een evenwichtige afwatering en ontwatering in de Drielanden in relatie tot het oppervlakte- en kwelwater, de diepere grondwaterstromen en grondwatervoorraden;
- de waterhuishouding van de beken;
- maatregelen om schoon water te laten inzijgen zowel in het plangebied zelf, als op de flanken van de Veluwe.

• **Bouwstenen natuur en landschap**

Bestaande natuur- en landschapselementen blijven behouden en worden zoveel mogelijk versterkt. Aantasting van waarden in de omgeving van het plangebied wordt voorkomen.

• **Bouwstenen voor Duurzaam Bouwen**

Hierbij dient gedacht te worden aan het (ver) uitstijgen boven de DuBo-eisen, zoals vastgesteld om in aanmerking te komen voor Groene Financiering.

• **Bouwstenen verkeer en vervoer**

In het MMA dient maximaal te worden ingezet op het gebruik van fiets én openbaar vervoer én op een minimale hinder (en omvang) van het autoverkeer. Daarbij kunnen de volgende elementen van belang zijn:

- rechtstreekse en aantrekkelijke recreatieve en utilitaire fietsroutes naar zowel de binnenstad, als de stranden en de Veluwe;
- optimale ligging en ontsluiting van de geplande voorstadhalte van de spoorwegen;
- zo mogelijk een autoluwe of autovrije inrichting van (een deel van) de wijk op de daarvoor meest geschikte plaats (namelijk daar waar de auto-ontsluiting het minst is en die van het openbaar vervoer, fietsers en voetgangers het best);

- de inrichting van een vervoersdienstencentrum op wijkniveau (goederen en personen, onder andere carpooling, call-a-car of autodatecentrum, reisinformatie, reparatie voor fiets/auto et cetera, busstation, treinhalt) dan wel een distributiecentrum op stadsniveau¹⁵;
- het micro-ontwerp van de Groene Zoomweg (volgens de principes van Duurzaam Veilig en eventueel een verlaagde maximum snelheid).

5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN AUTONOME ONTWIKKELING

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten.

Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten.

Als niet zeker is of bepaalde ingrijpende activiteiten zullen doorgaan of niet, dan kunnen hiervoor verschillende scenario's worden gebruikt.

Het studiegebied moet op kaart worden aangegeven en omvat de locatie Drielanden-zuid en -west en haar omgeving, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Per milieuaspect (bodem, water, landschap et cetera) kan de omvang van het studiegebied verschillen. Tevens moet op kaart een overzicht worden gegeven van de in of nabij het studiegebied gelegen gevoelige gebieden en (bijvoorbeeld cultuurhistorische) objecten.

Voor zowel water en bodem, alsmede voor natuur en landschap (zie hoofdstuk 2, paragraaf 2.2: doelen) geldt dat zowel het plangebied zelf, als de bredere omgeving - van Veluwe tot Randmeer - in het MER betrokken moeten worden.

15 Zie hiertoe het Advies Lange Termijnbeleid voor het Goederenvervoer *Ruimtelijke Vernieuwing voor het Goederenvervoer*, Raad voor Verkeer en Waterstaat, juli 1998.

5.1 Water en bodem

De huidige bodem^{16]}- en grondwatersituatie moet op kaart worden weergegeven. Hierbij moeten bijzonderheden als dekzandkoppen worden ingetekend.

In het MER dient een actuele^{17]} en gedetailleerde geohydrologische systeembeschrijving te worden opgenomen van het plangebied en de omgeving. In het bijzonder moet de relatie met het Veluwe massief tot uiting komen. Ligging, omvang en kwaliteit van de aanwezige kwel moet worden beschreven, in relatie tot het voorkomen van kwelindicerende vegetaties.

Het huidige stelsel van waterlopen - met name de Tonselsche Beek en de Beek van de Hooge Geest - moet in kaart worden gebracht.

5.2 Natuur en landschap

In het MER moeten bestaande natuurwaarden op kaart worden weergegeven. Aandacht moet worden besteed aan verspreidingskaarten van bijzondere plantensoorten onder andere van zogenaamde kwelindicerende soorten, zoals holpijp en waterviolier^{18]}. Beeklopen, riet- en moerasvegetaties moeten worden aangegeven op deze verspreidingskaarten. Duidelijk moet worden of en hoe deze natuurwaarden in het inrichtingsplan worden ingepast. Een beschrijving van bestaande gradiënten (overgang van Veluwe naar Wolderwijd) moet in het MER worden opgenomen. Inventarisatiegegevens van weidevogels die in het plangebied voorkomen dienen opgenomen te worden in het MER.

In het MER moeten bestaande landschappelijk waardevolle elementen - kavelstructuur, wegbeloop, beplanting, bebouwing et cetera - op kaart worden weergegeven, alsmede de belangrijke zichtlijnen en doorkijkjes naar omringende kernen en landschap. Duidelijk moet worden of en welke van deze elementen ingepast (geïntegreerd), aangepast of uitgebreid (Groene Zoom e.d.) kunnen worden in het inrichtingsplan en onder welke voorwaarden.

Het MER dient een beschrijving te bevatten van de landschappelijke, archeologische en cultuurhistorische patronen en elementen in het plangebied.

16 Zie hiertoe ook bijlage 4, inspraakreactie nummer 1.

17 Het huidige materiaal bevat informatie tot 1991 en is dus onvoldoende actueel. Dit dient aangevuld te worden met de meest actuele informatie, alsmede met de huidige beleidsinzichten.

18 Hierbij kan aangesloten worden bij het rapport "Natuurwaarden in Harderwijk" van december 1994. Echter, voor de locatie Drielanden moet uitgebreidere informatie worden verstrekt, dan in dat rapport wordt vermeld, alsmede moet er een verspreidingskaart worden gemaakt.

5.3 Verkeer en vervoer

Van verkeer en vervoer dient het volgende aangegeven te worden:

- De omvang van het huidige verkeer en vervoer in reizigerskilometers en aantal verplaatsingen per vervoerwijze en motief (woon-werk/school, zakelijk, recreatief, familie- en kennissenbezoek en overig) voor het studiegebied;
- de huidige geluids- en luchtkwaliteit (CO, NO_x, C_xH_y) in het studiegebied;
- de bestaande barrière werking voor mens en fauna van de hoofdinfrastructuur;
- duidelijke kaarten (met daarop een legenda en de in het MER gebruikte plaats- en straatnamen) van de weg-, fiets-, voetgangers- en openbaar vervoer-infrastructuur.

6. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

Bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu moet, waar nodig, de ernst worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid. Per milieugevolg moet worden beschreven of het omkeerbaar is. Naast negatieve effecten moet ook aan positieve effecten aandacht worden besteed (bijvoorbeeld natuurontwikkeling in de Blauwe Long en in de Groene Zoom).

6.1 Water en bodem

In het MER moet kwantitatief worden aangegeven wat de invloed is van de voorgenomen activiteit op het hydrologisch systeem waar het studiegebied onderdeel van is¹⁹. Toename van wateronttrekking aan het Veluwe massief moet kwantitatief worden aangegeven. De negatieve effecten hiervan (met name de toename van de verdroging) moeten worden beschreven. Ook moet in het MER worden aangegeven hoe deze negatieve effecten kunnen worden voorkomen, dan wel geminimaliseerd.

19 Hierbij kan aangesloten worden bij eerdere hydrologische studies, welke wel aangevuld dienen te worden met meer actuele informatie.

6.2 Natuur en landschap

In het MER moet worden aangegeven welke waardevolle biotopen - onder andere weidevogelbroedgebied - en landschapselementen zullen verdwijnen.

Mogelijkheden voor compensatie van het verdwijnen van onder andere weidevogels door de voorgenomen activiteit moeten worden aangegeven. Hierbij kan worden gedacht aan maximale benutting van de mogelijkheden die de ontwikkeling van de Blauwe Long en de Groene Zoom bieden.

Op overzichtelijke wijze moet worden aangegeven welke bestaande natuurwaarden en waardevolle landschapselementen kunnen worden ingepast in het inrichtingsplan, welke doeltypen voor natuurontwikkeling worden nagestreefd en hoe deze zullen worden gerealiseerd. Dit moet worden beschreven in relatie tot de veranderingen in waterhuishouding en waterkwaliteit, welke zullen optreden als gevolg van de inrichting van het plangebied. Vooral voor grondwaterafhankelijke natuurwaarden (kwelindicerende plantensoorten, moerassen) is de relatie met veranderende hydrologische omstandigheden van belang.

6.3 Verkeer en vervoer

Ten aanzien van de aspecten die voor verkeer en vervoer moeten worden gekwantificeerd:

- de omvang van het aantal verplaatsingen en het kilometrage van het verkeer geproduceerd door de nieuwe wijk, uitgesplitst naar de drie hoofdvervoerswijzen en per weekend, werkdag en spits/dal;
- de belasting van wegen en openbaar vervoervoorzieningen in het weekend, en op werkdagen in spits en dal; alsmede:
- een overzicht van het te voeren parkeerbeleid in en rond de wijk²⁰;
- een overzicht van het ruimtegebruik in de wijk voor verschillende verkeersfuncties (wegen, fietspaden, voetpaden, openbaar vervoervoorzieningen en parkeren);
- een duidelijke kaart van de benodigde infrastructuur en de functie daarvan;
- een duidelijke kaart van de lijnvoering en kwaliteit van het openbaar vervoer;
- een beschrijving van regelingen (financieel, geboden en verboden) die invloed kunnen hebben op aard en omvang van het personenvervoer en verkeer van en naar de wijk.

6.4 Woon- en leefmilieu

Geluid

Het MER dient een overzichtskaart te bevatten met de geluidgevoelige gebieden en -objecten (woongebieden, stiltegebieden, weidevogelgebieden, recreatiegebieden en voorzieningen).

20 Mede gelet op de nu al problematische parkeersituatie in en rondom Harderwijk, onder andere verband houdende met toeristische trekpleisters als het Dolfinarium.

Voor de toekomstige bewoners van Drielanden is de geluidsbelasting van de wegen (met name A28) en de spoorlijn Amersfoort-Zwolle dominant aanwezig. Ook voor de huidige bewoners van Drielanden zal geluidhinder optreden: zowel tijdens de aanlegfase, maar ook in de gebruik-/beheerfase. In het MER moet worden aangegeven welke maatregelen getroffen zullen worden om overlast tijdens de aanlegfase te beperken, dan wel te voorkomen. Daarnaast dienen de volgende effecten (alleen voor de gebruik-/beheerfase) in beschouwing te worden genomen:

- toekomstige geluidbelasting uitgedrukt in aantallen gehinderden, waarbij gebruik wordt gemaakt van kaarten met geluidcontouren²¹⁾ rondom relevante geluidsbronnen (belangrijkste wegen: vanaf 45 dB(A), railverbindingen: vanaf 55 dB(A), industrieterreinen van 45 dB(A));
- kwalitatieve beoordeling verstoringseffect op recreatie-, natuur- en stiltegebieden.

Geplande mitigerende maatregelen en hun invloed dienen te worden vermeld.

Lucht

Het aspect luchtverontreiniging heeft met name betekenis voor alternatieven met betrekking tot mobiliteit en energie. Wanneer daartoe vanuit de normstelling voor lucht aanleiding wordt gezien, kan worden ingegaan op veranderingen in de concentratie van stoffen als NO₂, CO en benzeen en op stank-/stofhinder (vanwege nabij gelegen bedrijven) in het nieuwe woongebied.

Externe veiligheid

In relatie tot externe veiligheid wordt bepaald hoeveel bebouwing ligt binnen de 10⁻⁵ risico-contour als gevolg van het vervoer van gevaarlijke stoffen.

21 In de daarvoor in aanmerking komende gebieden dienen zo mogelijk ook de cumulatieve contouren te worden gepresenteerd.

7. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de drie alternatieven (minimum-, maximum- (MMA) en voorkeursalternatief) moeten onderling én met de referentie (bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling) worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de alternatieven en varianten.

8. LEEMTEN IN KENNIS EN EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm: Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieuinformatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de invulling van de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

De gemeenteraad van Harderwijk, als Bevoegd Gezag, moet bij het besluit inzake het ontwerp-bestemmingsplan Drielanden-zuid aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden naar de effecten

van de inrichting van de nieuwe wijk op de grondwateronttrekking in het Veluwemassief. Daarnaast moet worden aangegeven wanneer en hoe een doorlopend evaluatieonderzoek (monitoring) zal plaatsvinden, waarin wordt nagegaan of bestaande natuur- en landschapselementen of beoogde natuurdoeltypen alsmede doelstellingen op het gebied van verkeer en vervoer zijn gerealiseerd. In het MER moet aangegeven worden op welke wijze deze gegevens betrokken zullen worden bij de planontwikkeling voor Drielanden-west.

Het verdient aanbeveling, dat burgemeester & wethouders van de gemeente Harderwijk, als Initiatiefnemer, in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft voor Drielanden-zuid en welke relatie dit heeft met de planvorming voor Drielanden-west.

In het MER moet duidelijk tot uitdrukking worden gebracht dat met de inzichten en de beschikbare techniek en technologie van nu naar de milieuaspecten is gekeken. Daarbij spelen het maatschappelijke en financiële draagvlak (bekendheid, acceptatiegraad respectievelijk betaalbaarheid van nieuwe technieken) natuurlijk een grote rol. Lopende het proces van realisatie van de woonwijken, waarmee al gauw 10 tot 20 jaren gemoeid is, zullen nieuwe inzichten ontstaan, respectievelijk nieuwe en betaalbare technologieën beschikbaar komen. Het is daarom zaak nieuwe ontwikkelingen op de voet te volgen en tijdens het realiseringsproces ruimte te maken voor een in positieve zin bijstellen van de milieumaatregelen.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de drie alternatieven (minimum-, maximum- (MMA) en voorkeursalternatief). De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdttekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- de beschrijving van de huidige situatie dient zoveel mogelijk geïllustreerd te worden met (verspreidings)kaarten en eventueel met foto's.

Om de effecten van de inrichting zo goed mogelijk te kunnen inschatten verdient het aanbeveling om in het MER kaarten, schetsen, foto's en eventueel collages van de plannen op te nemen. De kaarten moeten zijn voorzien van een duidelijke legenda en een schaal aanduiding. Bij gebruik van kaarten dient er recent kaartmateriaal te worden gebruikt.

De topografische ondergrond moet duidelijk zijn. De topografische aanduidingen die in de tekst worden genoemd moeten ook op de kaart terug te vinden zijn en topografische namen dienen goed leesbaar weergegeven te worden.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de drie alternatieven (minimum-, maximum- (MMA) en voorkeursalternatief);
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de drie alternatieven;
- de vergelijking van de drie alternatieven en de argumenten voor de selectie van het MMA en met name het Voorkeursalternatief.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen
voor het milieueffectrapport
Woningbouwlocaties
Drielanden-zuid en
Drielanden-west
te Harderwijk

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 12 oktober 1998 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

gemeente harderwijk

Commissie voor de milieu-effectrapportage
Arthur van Schendelstraat 800
3511 ML UTRECHT

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
ingekomen :	13 OKT. 1998
nummer :	1418-98
dossier :	985-1 ⁴ /m2
kopie naar :	Sc/pres/bib

DATUM: 12 OKT. 1998
ONS KENMERK: SO
UW BRIEF VAN:
UW KENMERK:
ONDERWERP: Startnotitie m.e.r. woningbouwlocaties Drielanden-zuid en Drielanden-west.

Geachte commissie,

In het kader van de voorbereiding van het bestemmingsplan voor de woningbouwlocatie Drielanden-zuid wordt voorzien in een m.e.r.. Deze m.e.r. geldt niet alleen voor deze bouwlocatie, maar ook voor de op langere termijn tot ontwikkeling te brengen woningbouwlocatie Drielanden-west. In dit verband is op 7 oktober de desbetreffende Startnotitie (d.d. 29 september 1998) bekendgemaakt en heden voor inspraak ter visie gelegd in de hal van het stadhuis.

U ontvangt hierbij deze startnotitie (in achtvoud) met het verzoek uw advies voor richtlijnen te geven. Ook de overige wettelijke adviseurs krijgen de startnotitie.

Burgemeester en wethouders van Harderwijk,

De burgemeester,

J.G. de Groot

De secretaris,

K. Dikkema

SECTOR: Stadsontwikkeling
BEHANDELD DOOR: Ir. F. Kroese/IW
DOORKIESNUMMER: 411351
BIJLAGEN: 8

Havendam 56
Postbus 149
3840 AC Harderwijk
Telefoon (0341) 411 911
Telefax (0341) 425 895
Bank 28.50.03.313

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de ter inzagelegging van de startnotitie in de Stadsomroeper d.d. 7 oktober 1998

Startnotitie milieu- effectrapportage Drielanden zuid en west

De Startnotitie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) over de woningbouwlocaties Drielanden zuid en west ligt van 8 oktober tot en met 4 november 1998 voor een ieder ter inzage in de hal van het stadhuis.

De notitie vormt het vertrekpunt voor het proces om te komen tot een MER voor deze twee woningbouwlocaties. Hierbij wordt voortgebouwd op het ruimtelijk beleid zoals geformuleerd in de Ontwikkelingsvisie Harderwijk. Op de locaties is de ontwikkeling voorzien van respectievelijk ongeveer 900 en 1700 woningen. Het MER wordt opgesteld in het kader van het (globale) bestemmingsplan Drielanden-zuid dat de gemeente op korte termijn in procedure brengt.

Reacties

Elke Harderwijker en belangstellende wordt uitgenodigd om op de voorstellen in de startnotitie te reageren, aan te geven welke milieuaspecten van belang zijn en ideeën aan te dragen voor het formuleren van het Meest Milieuvriendelijke Alternatief. Gedurende de termijn van terinzagelegging kan een ieder bij wijze van inspraak opmerkingen richten aan de gemeenteraad van Harderwijk, Stadhuis, Postbus 149, 3840 AC Harderwijk.
Informatie: tel. 411351 en 411439.

Bijlage 3

Initiatiefnemer: Burgemeester en wethouders van de gemeente Harderwijk

Bevoegd Gezag: Gemeenteraad van Harderwijk

Besluit: vaststellen bestemmingsplan Drielanden-zuid

Categorie Besluit m.e.r. 1994: C11

Activiteit: De gemeente Harderwijk heeft het voornemen om, uitgaande van de Ontwikkelingsvisie Harderwijk (maart 1998), de woningbouwlocaties Drielanden-zuid (ongeveer 900 woningen) en Drieland-west (ongeveer 1.700 woningen) te gaan ontwikkelen voor woningbouw en bijbehorende voorzieningen en infrastructuur.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 7 oktober 1998

richtlijnenadvies uitgebracht: 9 december 1998

Bijzonderheden: In het richtlijnenadvies van de Commissie wordt in het bijzonder aandacht gevraagd voor de aspecten met betrekking tot water & bodem, natuur & landschap, duurzaam bouwen (dubo) en verkeer & vervoer.

Samenstelling van de werkgroep:

ir. H.Ch.M. Heyning;

drs. P.M. Peeters;

dr. A.H. Prins;

dr. D.K.J. Tommel

Secretaris van de werkgroep: mr. S. Pieters

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	981103	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek	Amersfoort	981123
2.	981103	Belangenvereniging Horst en Telgt	Ermelo	981123
3.	981130	Ministerie van LNV directie Oost	Deventer	981202

